

Навчання студентів магістратури англomовного професійно орієнтованого усного і писемного мовлення

У статті викладено авторську методику навчання магістрантів з іноземної філології професійно орієнтованих умінь усного та писемного мовлення. Наведено зміст навчання, організований у чотири модулі. Представлено матеріали для взаємо- і самооцінки та рефлексії студентами власних досягнень. Наведені приклади вправ, а також фрагменти тестової модульної контрольної роботи.

Ключові слова: студенти магістратури; професійно орієнтовані читання, говоріння, письмо, аудіювання; взаємо- і самооцінка.

О.Г. Квасова. Обучение студентов магистратуры англоязычной профессионально ориентированной устной и письменной речи

В статье описана авторская методика обучения магистрантов (иностранная филология) профессионально ориентированным умениям устной и письменной речи. Подробно рассмотрен предмет обучения, организованный в четыре модуля. Представлены материалы для взаимно- и самоконтроля и рефлексии студентами своих учебных достижений. Приведены примеры упражнений, а также фрагменты тестовой модульной контрольной работы.

Ключевые слова: студенты магистратуры; профессионально ориентированные умения чтения, письма, говорения и аудирования; взаимно- и самоконтроль.

O.G. Kvasova. Developing oral and written skills for professional communication: Master's level, linguistic school

The paper presents the author's methods of developing professional oral and written skills while teaching at Master's level in linguistic school. The modular presentation of the teaching material is described and exemplified followed by the materials for self/peer evaluation and reflection. The paper contains numerous examples of activities for teaching reading, speaking, writing, and listening skills necessary for professional communication. Fragments of module test paper are provided.

Key words: Master's level students; oral and written skills for professional communication; self/peer evaluation.

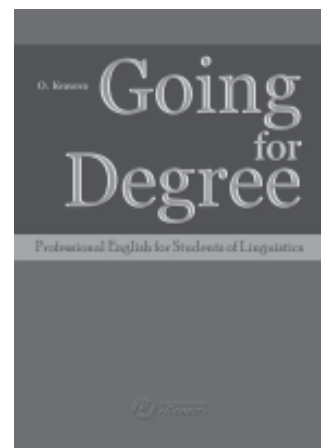
У контексті інтеграції України до європейського освітнього простору і пов'язаного з цим запровадження освітньої кваліфікації «магістр» гостро постає питання змісту, методів та організації навчання на старшому ступені вищої, зокрема, мовної школи. Проголошена у країні орієнтація на європейські стандарти

володіння іноземними мовами – Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання, Європейський мовний портфель для філологів, Європейський портфель для майбутніх учителів – вимагає втілення зазначених у цих документах положень/принципів. З одного боку, це – визначення кінцевого рівня володіння ІМ, який для випускників магістратури дорівнює С1-С2, з іншого, це – наголос на необхідності формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності майбутніх фахівців – викладачів і філологів-дослідників.

Вітчизняними методистами накопичено досить великий досвід організації професійно спрямованої іншомовної освіти фахівців немовних напрямів, що відображено у працях та посібниках таких авторів як О.П.Биконя, Л.В.Бондар, Н.В. Зінукова, З.М. Корнева, Г.С. Скуратівська, О.Б.Тарнопольський та ін. Питанню формування певних мовленнєвих компетентностей студентів вищої мовної школи присвячено низку сучасних вітчизняних досліджень (Бориско Н.Ф., Бочкарьова О.Ю, Гайдукова Л.В., Кожедуб Л.В., Корейба І.В., Москалець О.О., Перлова В.В.). Цілісної методики професійно орієнтованого навчання усіх видів мовлення на завершальному етапі підготовки фахівців з іноземної філології, однак, ще не було запроваджено у загальнонаціональну практику. **Метою** цієї статті є запропонувати методику навчання студентів магістратури англomовного професійно орієнтованого усного і писемного мовлення, описати принципи її побудови, навести структуру курсу, а також приклади завдань для навчання, контролю та оцінювання.

Основним завданням старших курсів – магістратури – є забезпечення випускників мовних спеціальностей високим рівнем володіння англійською мовою (С1-С2), який дозволить їм якісно виконувати свої професійні обов'язки викладачів і дослідників. Тому, як зазначено у Програмі з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання) (2001), студенти-випускники мають уміти:

- читати спеціалізовані статті і критично оцінювати їх з метою подальшого використання у власній викладацькій та дослідній роботі;

- вільно й ефективно висловлювати думки під час обговорення загальної і / або фахової інформації, отриманої через читання або аудіювання;
- робити академічні презентації належної структури і стилю;
- продукувати різні типи академічних писемних текстів (статті, резюме, наукові повідомлення, обґрунтування дослідження);
- користуватися різноманітними довідковими засобами для виконання власних проєктів/досліджень [2, с.102-103].

Окрім зазначених умінь студенти мають бути підготовленими до свого автономного розвитку як лінгвіста протягом усього життя. Вагомою складовою компетентності сьогодишнього лінгвіста-дослідника вважається також знання норм міжкультурного спілкування, зокрема на професійному рівні.

Головним принципом, покладеним в основу методики, що пропонується, є розвиток умінь професійно орієнтованих читання, говоріння, аудіювання та письма через виконання завдань, спрямованих на розвиток студента як професіонала – викладача і дослідника. Наступними принципами є:

- *професійна спрямованість змісту навчання*, до якого увійшли автентичні англомовні інформативні тексти (про правила вступу до магістратури, правила написання магістерської роботи тощо) та наукові статті і дисертації з прикладної лінгвістики і методики викладання іноземних мов, необхідні для майбутніх викладачів та дослідників. На основі зазначеного предметного змісту передбачений розвиток професійно орієнтованих умінь читання різних видів, говоріння, письма та аудіювання. Під час аудиторної та самостійної роботи цілеспрямовано розвиваються «уміння вчитися» і навчальна автономія;
- *тематично-модульна організація навчання*, яка дозволяє плановано й поступово розвивати необхідні професійно орієнтовані уміння студентів, а також здійснювати ефективний контроль та оцінку навчальних досягнень;
- *раціональне співвідношення завдань для аудиторної і самостійної роботи*, завдяки чому велика частина роботи виконується студентами самостійно, а аудиторний час використовується більш ефективно для обговорення й аналізу виконаного;
- *прозора і колегіальна оцінка успішності навчання*, згідно з яким обговорення письмових робіт, рефератів статей, усних презентацій тощо відбувається за участю усіх членів навчальної групи – майбутніх викладачів. Реалізація цього принципу дозволяє розвивати у студентів такі важливі професійні уміння: розробляти критерії оцінювання

усних і писемних висловлювань своїх колег, коректно висловлювати й аргументувати оцінку, надавати рекомендації щодо вдосконалення роботи тих, хто навчається;

- *застосування тестової модульної роботи як вагомого засобу рубіжного контролю*, яка за умови регулярного проведення, своєчасної перевірки робіт, ознайомлення студентів з її результатами і сумісного аналізу, а також роботи над помилками, може служити надійним інструментом перевірки наявного рівня навченості і стимулом для подальшого вдосконалення компетентностей студентів;
- *використання новітніх технічних засобів навчання*, до яких належать: асинхронне використання джерел Інтернету для самостійного виконання завдань з аудіювання лекцій, презентацій, інтерв'ю тощо, електронне листування з викладачем, а, можливо, й ведення блогів та/або використання Wiki тощо. Використання елементів дистанційного навчання здатне значно інтенсифікувати навчальний процес, а також озброїти майбутніх викладачів інноваційними засобами навчання, які незабаром стануть повсякденними на українському освітньому просторі.

Задекларовані принципи навчання знайшли своє втілення у посібнику [1], зміст, структура, запропоновані методи/прийоми якого підпорядковані завданню розвивати уміння у професійно орієнтованих читанні, говорінні, письмі та аудіюванні через виконання завдань, спрямованих на розвиток студента як фахівця з іноземної філології. Це означає передусім підпорядкованість відбору навчальних матеріалів меті служити водночас і інформативною базою для набуття фахових знань і основою для розвитку професійно орієнтованих умінь. Концептуальне значення мають також підтримка раціонального співвідношення самостійної та групової роботи, прозора і колегіальна оцінка успішності навчання при вагомій ролі тестового модульного контролю, використання новітніх технічних засобів навчання. Дотримання зазначених принципів, за нашим задумом, має сприяти розвитку у випускників самостійності і навчальної автономії.

Розглянемо докладніше запропонований нами зміст навчання, організований у чотири змістові модулі. Матеріал модулів представлено у тематичних блоках, які побудовано з урахуванням типових комунікативних ситуацій, притаманних академічній сфері життя. Так, змістовою основою модулів є тематичні блоки «магістратура з лінгвістики», «складові наукової праці», «як читати й реферувати наукову працю» і «як робити усну презентацію на конференції». До складу модулів входять секції для роботи в аудиторії (*Units*) і секції для роботи поза нею (*Workshops*).

Секції *Units* містять завдання для розвитку читання, говоріння, письма та аудіювання, секції *Workshops* містять завдання для поглибленого опрацювання навчального мовного матеріалу, певна частка завдань цієї секції передбачена для самостійної роботи з наступним обговоренням у класі. Така організація змісту навчання дозволяє варіювати як власне зміст кожного окремого заняття, так і тривалість курсу навчання у відповідності до наявних годин аудиторної та самостійної роботи у різних навчальних контекстах. Нижче як приклад наводимо структуру модуля 1 (табл. 1).

Таблиця 1.

Структура модуля 1

Module 1		
Unit 1 Basics of MA course		Workshop 1 Focus on Academic Vocabulary
Reading	<i>MA Degree Requirements</i> – skimming; <i>Taught Courses</i> – scanning, skimming; <i>The nature of reading comprehension</i> – scanning, skimming, careful reading for detailed understanding of excerpts of scholarly articles.	Studying notes on key academic vocabulary used in texts in Unit 1 (course, degree, thesis, study, examine, consider, examine, investigate, explore, research, survey, analyse, review, study, discuss, state, indicate, maintain, claim, argue, suggest, imply, note, point out, etc). Vocabulary exercises (gap-filling, making collocations, supplying synonyms, dealing with confusing pairs of words, completing tables with linking words and phrases).
Speaking	Discussing prospects of doing a MA in linguistics; comparing and contrasting content of different MA courses and career opportunities offered; discussing strategies of reading for different purposes.	
Writing	<i>Letter of Motivation</i>	
Listening	<i>Applying for Master's degree course</i> – detailed understanding of on-line audio/video texts.	
Study skills	Doing an Internet research to find out some factual information to compare with own educational context.	
Module test paper		Self-assessment Checking with the keys

До змісту модуля 2 увійшли Unit «Basics of Writing Research Paper» та Workshop «Learning to Cite and Paraphrase», до змісту модуля 3 – Unit «Written Scholarly Discourse» і Workshop «Learning to Summarise Sources», до змісту модуля 4 – Unit «Oral Scholarly Discourse: Conference Presentations» та Workshop «Learning to Make Oral Presentations». Кожному модулю передує перелік завдань, що їх будуть вирішувати студенти протягом певного періоду навчання. Наведемо такий перелік до модуля 2.

While working on Module 2 you will

enhance your knowledge of:

- structure and stages of writing a Master's thesis in linguistics
- format of Master's thesis proposal
- nature of language as a phenomenon
- rules of reporting other people's ideas – citing/quoting and paraphrase

learn to:

- read instructional texts to locate main idea(s) and/or necessary information
- comprehend the gist and details of longer excerpts from a scholarly book
- understand details of video lectures/talks on academic topic(s)
- present and comment on main ideas and/or details of instructional and specialized reading and listening texts
- write your research proposal
- present your work to the class (Internet survey, etc) and reason its outcomes
- discuss your classmates work pointing at strengths and weaknesses and suggest improvements

have extensive practice in:

- reporting other people's ideas using your own words
- paraphrasing sentences/paragraphs by making lexical and/or structural changes
- reporting main information of excerpts from scholarly article expressing agreement or disagreement with what writers say
- building up your academic/professional vocabulary and linking words/phrases
- surveying sources in search of necessary/additional information

contribute:

- research proposal to your Portfolio.

По завершенні роботи над змістовим модулем студенти повинні оцінити власні досягнення, звернувшись для цього до секцій «Self-evaluation and assessment». Приклад такої секції до модуля 2 наведений нижче.

Self-evaluation and assessment 2

1 Go over the grades description below.

Description	Score (of 100)	Grade
I feel that I've done (Almost) Admirable job!	90-100	A
It's been Bright enough but could be Better ...	85-89	B
I've Coped but is it Creditable?	75-84	C
It's been a Drafty Draft of a job ...	65-74	D
I've only achieved Elementary level (((	60-64	E

2 Study the 'Can do' statements below carefully. Assign yourself a grade and note down what you think should be done to better your achievements.

	'Can do' statement	Grade	Notes on improvement
READING	I can quickly grasp the gist of instructional texts on academic topics to perform certain tasks (e.g. prove or disprove previously expressed ideas).		
	I can scan instructional academic texts locating answers to pre-set questions.		
	I can comprehend explicitly stated details in instructional academic texts.		
	I can search multi-paragraph factual texts characterized by academic and/or professional lexis for specific information.		
	I can comprehend and interpret main ideas/ details of a scholarly chapter on linguistics characterized by academic and professional lexis, lengthy complex sentences and formal register.		
	I can briefly summarise main ideas of paragraphs of scholarly text.		
SPEAKING	I can give brief and/or comprehensive answers to questions set to reading texts and reason them.		
	I can present outcomes of my independent work to the class, reason them and respond to critique.		
	I can contribute to discussion of lists of Dos and Don'ts of Research Proposal.		
	I can present and discuss detailed information of video lectures/talks on writing a research proposal.		
WRITING	I can write my Research Proposal.		
LISTENING	I can understand details of academic lecture/talks and discuss them.		
STUDY SKILLS	I can search the Internet for sources for own research and shortlist them. I can independently analyse scholarly texts for incidents of citing/quoting and paraphrase I can identify strengths and weaknesses in own work and work of my classmates.		

Total grade: _____

Розглянемо і власне вправи, виконання яких розвиває у студентів зазначені уміння. За браком

місця наведемо приклади лише інструкцій до вправ, що увійшли до складу модуля 3 (Unit «Written Scholarly Discourse: Research Articles»).

A. Вправи на розвиток професійно орієнтованого читання та говоріння.

1 Skim the abstract of an article below to answer the questions:

- How is a skill of paraphrasing viewed by contemporary scholars?
- What is the scope of the study described?
- What are the major paraphrase types as established by the author?
- What challenges for L2 writers do the findings of the research suggest?
- What do you think the implications for L2 writing classroom might be?

(Студенти читають анотацію (abstract) до статті Casey Keck *The use of paraphrase in summary writing: A comparison of L1 and L2 writers* і відповідають на наведені запитання).

1b Recall your experience of paraphrasing sentences and passages (Workshop 2) and pinpoint the problems you faced. Which type of paraphrase as mentioned in the above abstract did you mostly resort to? Why?

2 You are going to read a scholarly article which relates to teaching academic reading and writing. First, read the title and the abstract and note down what you think the article will reveal. You will check your preliminary ideas after a more careful reading.

2a Skim the article for main ideas of each of its sections. Exemplify the regular structure of a scholarly publication by referring to what you have found.

Model: Introduction usually serves to present the issue and provide background to the study. In this particular article, Introduction ... .

2b Read the article carefully and answer the questions that follow it. (Студенти читають статтю Rebecca Moore Howard, Tricia Serviss, and Tanya K. Rodrigue *Writing from Sources, Writing from Sentences* і виконують завдання, що розташовані після неї).

Questions and tasks

- What arguments do the authors provide while defining the role of 'writing from sources' as key in academic domain?
- What strategy employed by students in 'writing from sources' is shared by contemporary community at large?
- Restate in simpler language "As David Callahan tours the college lecture circuit talking about what his book calls our "cheating culture" (Callahan, 2004) and as headlines announce an "Epidemic of Student Cheating" (BBC News, 2004), the academy and indeed culture itself seem collectively poised at a precipice over which we will surely slip". How typical of scholarly style do you find this sentence? Etc.

Б. Вправи на розвиток професійно орієнтованого письма.

1 Summarise the article trying not to follow its abstract. Get ready to present your summary to the class.

1a Reflect on your strategy of summary writing. Answer the following questions:

- Did you underline/highlight/ circle the main ideas of each paragraph?
- Did you make any notes or comments in the margins?
- Did you mostly use your own words or did you rely on the text heavily? Etc.

1b Present the summaries to your class. Decide which of the summaries are summaries proper and which are not. Give reasons to your judgements.

1c Improve your summary and keep it ready for further use in your Portfolio.

В. Вправи на розвиток професійно орієнтованого аудіювання.

1 Listen to recommendations on summary writing following the links below or finding sources by yourself. Take down notes if necessary.

<http://www.eslwriting.org/3224/learn-how-to-write-a-summary/>

<http://www.youtube.com/watch?v=-zgKOguRrRs>

http://www.youtube.com/watch?v=CKGvWf15_q4&feature=related

http://www.youtube.com/watch?v=CKGvWf15_q4&feature=related

1a Get ready to discuss the recommendations on summary writing in class. Which of them do you find useful? Why? (Студенти виконують завдання поза аудиторією, на занятті проводиться перевірка розуміння та обговорення прослуханого).

Як ми вже зазначали, вагомим у курсі підготовки магістрів є те, що поряд з поглибленням фахових знань з прикладної лінгвістики і лінгводидактики та формуванням необхідних комунікативних компетентностей студенти повинні розвивати свої уміння рефлексії, само- і взаємооцінювання; планувати роботу, вдосконалюючи набуте. Зазначені вміння можна вважати найнеобхіднішими для фахівця майбутнього з огляду на концепцію навчання протягом усього життя (*life-long learning*), яка вже панує у європейській та світовій освіті та набуває все більшого значення на вітчизняних теренах. Тому нами передбачена спільна робота групи і викладача, спрямована на вироблення критеріїв оцінки, зокрема письмових творів. Нижче пропонуємо критерії оцінки мотиваційного листа (*A Letter of Motivation*), які можуть бути взятими за основу при розробці критеріїв у кожній окремій навчальній групі. Цей

зразок, так само, як і зразок пам'ятки, яким можна скористатися, скеровуючи роботу студентів на створення власної, наводимо нижче.

Шкала оцінювання (Marking scheme)

(Слід зробити позначку (✓) у відповідній клітинці)

Criteria	Marks			
	0	1	2	3
Content of letter				
1	Explanation of choice of University			
2	Explanation of choice of MA course			
3	Description of relevant knowledge, skills and experience			
Language employed				
4	Range and appropriateness of vocabulary used			
5	Range and appropriateness of structures used			
6	Range and appropriateness of cohesive devices used			
7	Spelling and punctuation			
Presentation				
8	Coherence			
9	Register			
10	Layout			

Максимальний бал – 30.

Бали	Оцінка
30-28	A
27- 26	B
25-24	C
23-20	D
19-18	E

Пам'ятка (Checklist)

I have clearly stated WHAT I want (i.e. to enroll in a specific course)	✓
I have vividly explained and reasoned WHY I want to do that	
I have reasoned WHY I fit the requirements (personal accomplishments)	
I have been consistent in providing only RELEVANT information	
I have kept the balance in referring to PERSONAL experience and feelings	
I have ensured broad RANGE of vocabulary and structure	
I have checked for right CHOICE of vocabulary and structure	
I have ensured COHERENCE between parts	
I have checked for COHESIVE devices used	
I have checked for SPELLING and PUNCTUATION	
I have used the APPROPRIATE style throughout the letter	
I have checked for the LAYOUT of the LoM	

Насамкінець наведемо фрагменти тестової модульної контрольної до модуля 1. Об'єктами перевірки та оцінювання в ній є читання трьох видів (*scanning, skimming, careful reading*), письмо, діалогічне та монологічне мовлення, а також аудіювання.

Module paper 1

Reading

- 1 Match the short EAP (English for Academic Purpose) courses (1- 9) with appropriate headings (A-L). There are three extra headings that you do not need. You will get 1 point for each correct answer (Тестове завдання типу «зіставлення заголовків з короткими текстами»).
- 2 Read the text quickly to (a) entitle it and (b) list qualities a teacher should possess. Use words or *SHORT* phrases. You will get 1 point for each correct answer (Тестове завдання типу «короткі відповіді на запитання»)
- 3 Read the text and choose answers (A, B, C or D) to questions (1-4) below. You will get 2 points for each correct answer (Тестове завдання типу «множинний вибір»).

Writing

You decided to apply for a grant to do research into reading for academic purposes at the Department of Linguistics and English Language in Lancaster University ranked 1st in the UK in *The Complete University Guide 2012*.

Write your *Letter of Motivation* (limit 400 words).

Oral Interaction

You and your fellow applicant are discussing

- career prospects for holders of MA in Linguistics
- which particular course you are applying for and why
- how application procedure varies in different countries.

Критерії оцінки висловлювань кожного комунікатора

Критерії	Бали			
	0	1	2	3
1 Змістовність висловлювань у відповідності до пунктів завдання				
2 Уміння зв'язно оформлювати, розвивати і підсумовувати власні думки				
3 Уміння адекватно реагувати на висловлювання думки співрозмовника				
4 Дотримання норм мовленнєвого етикету щодо неформального діалогу				
5 Нормативність застосованих мовних засобів				

Максимальна оцінка – 15 балів

Individual Long Haul

Talk about reading as the main tool of gaining specialist knowledge.

Критерії оцінки монологу

Критерії	Бали			
	0	1	2	3
1 Змістовність висловлювання (повнота викладення інформації, отриманої із прочитаних уривків наукових статей)				
2 Зв'язність і логічність викладення інформації				
3 Тривалість висловлювання у співвідношенні до темпу мовлення				
4 Використання академічної лексики і термінів				
5 Нормативність граматичного оформлення висловлювання				

Максимальна оцінка – 15 балів

Listening

Listen to Chris, an MA TEFL student at Lancaster, on WWW at <http://www.youtube.com/watch?v=KnBnI9HBDwE&feature=related>.

Supply concise answers (in short phases with articles omitted) to the questions below. You will get 1 point for each correct answer.

- 1 Which college do MA students belong? .....
- 2 How many modules a term do MA students have? .....
- 3 What kind of courses are there in MA time-table? .....
- 4 What are formats of students' work assessment? ... ..
- 5 In what ways do students contact the college teaching staff? .....
- 6 What does Introduction to Teaching course involve? .....
- 7 When and how do MA students work on their dissertation? .....
- 8 How long is MA dissertation? .....
- 9 Why does Chris call their life "a good mix of academic work and leisure time"? .....
- 10 What makes Chris believe that his MA would be very useful in his career? .....

Отже, нами розроблено і представлено методику навчання та оцінювання англомовних професійно орієнтованих читання, говоріння, письма та аудіювання, призначену для підготовки магістрів з іноземної філології. Зауважимо, що методику, яку представлено у посібнику "Going for Degree. Professional English for Students of Linguistics", було пілотовано в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також кількох інших університетах України. Пропонований посібник може бути використаний для навчання студентів магістратури, що отримують спеціальності філолога-дослідника та/або викладача ІМ і ступінь магістра. Посібник може бути корисним аспірантам, викладачам іноземних мов, а також усім бажаючим підвищити свій професійний рівень.

Попри позитивні відгуки, які ми отримали під час та після пілотування, вважаємо за доцільне продовжувати роботу з удосконалення розглянутої методики, для чого запрошуємо зацікавлених даною публікацією колег до співпраці.

Література

1. Квасова О.Г. Здобуваючи науковий ступінь. Професійна англійська мова для студентів факультету іноземної філології: навч. посібник. – К.: Ленвіт, 2012. – 167 с.
2. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Колектив авторів: С.Ю.Ніколаєва, М.І.Соловей (керівники), Ю.В.Головач та ін. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 245 с.

Отримано 13.04.2013